

INNOVATION USULLARDA BANK LIKVIDLIGINI OSHIRISH

Xadjayeva Feruza

Samarqand iqtisodiyot va servis
instituti o'qituvchisi

Bugungi raqobatbardosh bank sektorida likvidlikni oshirish barqarorlik va barqaror rivojlanishni ta'minlashning hal qiluvchi vazifasi hisoblanadi. Aktiv majburiyatlarini boshqarish kabi an'anaviy usullar muhimligicha qolmoqda, ammo innovatsion yechimlar likvidlik maqsadlariga erishish uchun kuchli katalizator bo'lishi mumkin. Muvofiqlikni belgilovchi omillar: Likvidlikka bo'lgan talablarning kuchayishi: Regulyatorlar banklarning likvidligiga qo'yiladigan talablarni kuchaytirmoqda, bu esa uni ta'minlashning yangi usullarini izlashni taqozo etmoqda. Bozor tuzilmasining o'zgarishi: Fintech yechimlarining joriy etilishi va nobank tashkilotlari raqobatining kuchayishi banklardan innovatsion yondashuvlarni moslashtirish va joriy etishni talab qiladi. Bozor o'zgaruvchanligi: Global iqtisodiy voqealar va geosiyosiy keskinliklar banklarning likvidligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi va uni yanada zaiflashishi mumkin.

Banklarda blokcheyndan foydalanish

Blockchain - bu markazlashtirilmagan taqsimlangan daftar texnologiyasi bo'lib, ma'lumotni o'zgarimas shaklda yozib olish va saqlash uchun ishlatilishi mumkin. U banklar uchun jozibador bo'lgan bir qator afzalliklarga ega:

1. Xavfsizlikni oshirish:

- O'zgarimaslik: blokcheyndagi yozuvlarni o'zgartirish yoki o'chirib bo'lmaydi, bu ma'lumotlarni saqlash uchun juda xavfsiz qiladi.

- Shaffoflik: tarmoqning barcha ishtirokchilari blokcheyndagi barcha yozuvlarni ko'rishlari mumkin, bu esa shaffoflik va hisobdorlikni ta'minlaydi.

- Firibgarlikni kamaytirish: Blokcheyn yozuvlarni soxtalashtirishni deyarli imkonsiz qilib, firibgarlikning oldini olishga yordam beradi.

2. Xarajatlarni kamaytirish:

- Avtomatlashtirish: Blokcheyn hozirda qo'lda bajariladigan ko'plab vazifalarni avtomatlashtirishi mumkin, bu esa xarajatlarni sezilarli darajada kamaytirishga olib kelishi mumkin.

Volume: 2 Issue: 1

• Vositachilarni qisqartirish: Blokcheyn kliring palatalari kabi vositachilarga bo'lgan ehtiyojni bartaraf qilishi mumkin, bu esa xarajatlarni yanada kamaytirishi mumkin.

• Samaradorlikni oshirish: Blokcheyn transchegaraviy to'lovlar kabi ko'plab bank operatsiyalari samaradorligini oshirishi mumkin.

3. Mijozlarga xizmat ko'rsatish yaxshilandi:

• Tezroq to'lovlar: blokcheyn to'lovlarni qayta ishlashni, ayniqsa transchegaraviy to'lovlarni sezilarli darajada tezlashtirishi mumkin.

• Ko'proq shaffof to'lovlar: mijozlar o'z to'lovlarini blokcheyn orqali kuzatishi mumkin, bu esa shaffoflikni oshirish imkonini beradi.

• Yangi mahsulotlar va xizmatlar: Blokcheyndan aqlli shartnomalar va savdo platformalari kabi yangi mahsulot va xizmatlar yaratish uchun foydalanish mumkin.

Banklarda blokcheyndan foydalanishga misollar:

• Transchegaraviy to'lovlar: RippleNet banklar tomonidan tez va arzon transchegaraviy to'lovlarni amalga oshirish uchun foydalaniladigan blokcheynga asoslangan platformadir.

• Savdoni moliyalashtirish: Marko Polo banklar tomonidan savdoni moliyalashtirishni soddalashtirish va tezlashtirish uchun foydalaniladigan blokcheynga asoslangan platformadir.

• Mijozlarni identifikatsiya qilish: Banklar xavfsiz va ishonchli mijozlarni identifikatsiya qilish tizimini yaratish uchun blokcheyndan foydalanishlari mumkin.

• Aqlli kontraktlar: Smart kontraktlar blokcheynda saqlanadigan o'z-o'zidan bajariladigan shartnomalardir. Ular kredit berish va aktivlarni boshqarish kabi turli bank operatsiyalarini avtomatlashtirish uchun ishlatilishi mumkin.

Shuni ta'kidlash kerakki, blokcheyn hali ham nisbatan yangi texnologiya bo'lib, uni banklarda qo'llash dastlabki bosqichda.

Bir qator muammolarni hal qilish kerak

• blokcheyn bank sohasida keng qo'llanilishidan oldin:

• Masshtablilik: Blokcheyn tarmoqlari hozirda katta miqdordagi tranzaksiyalarni bajara olmaydi, bu esa ayrim hollarda ulardan foydalanishni cheklashi mumkin.

• Tartibga solish: Banklarda blokcheyndan foydalanish uchun aniq tartibga soluvchi talablar mavjud emas, bu banklar uchun noaniqlik yaratishi mumkin.

• Standartlashtirish: blokcheyndan foydalanish uchun yagona standartlar mavjud emas, bu tizimlarning o'zaro ishlashini qiyinlashtirishi mumkin.

Volume: 2 Issue: 1

Markaziy bankning raqamli valyutalarini rivojlantirish (CBDC)

Markaziy bank raqamli valyutalari (CBDC) - bu markaziy banklar tomonidan chiqarilgan fiat valyutalarining raqamli shakllari. CBDCs bir qator potentsial imtiyozlar tufayli dunyo bo'ylab tobora ko'proq mamlakatlarning e'tiborini tortmoqda:

1. To'lov samaradorligini oshirish:

- CBDCs lahzali va arzon narxlardagi to'lovlarni, jumladan, transchegaraviy to'lovlarni ham amalga oshirishi mumkin.

- CBDC hisob-kitob tizimlarini sodda va arzonroq qilishi mumkin.

2. Moliyaviy inklyuziyani oshirish:

- CBDCs hozirda bunday imkoniyatga ega bo'lmagan odamlar uchun moliyaviy xizmatlardan foydalanishni ta'minlashi mumkin.

- CBDCs ijtimoiy yordam dasturlarini amalga oshirish va iqtisodiyotni rag'batlantirish uchun ishlatilishi mumkin.

3. Pul tizimi ustidan nazoratni kuchaytirish:

- CBDC markaziy banklarga pul-kredit siyosatini yanada samarali boshqarish imkonini berishi mumkin.

- CBDCs pul yuvish va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurashda yordam berishi mumkin.

4. Kriptovalyutalar bilan raqobat:

- CBDC kriptovalyutalarga xavfsiz va tartibga solinadigan muqobil bo'lishi mumkin.

- CBDCs markaziy banklarga pul tizimi ustidan nazoratni saqlab qolishda yordam berishi mumkin.

Hozirgi vaqtda CBDClar rivojlanishning dastlabki bosqichida. Bir qator mamlakatlar allaqachon CBDCni amalga oshirish bo'yicha pilot loyihalarni boshlagan, biroq hali hech bir mamlakat CBDCni keng miqyosda ishga tushirmagan.

CBDC ni keng qabul qilishdan oldin hal qilinishi kerak bo'lgan bir qator muammolar mavjud:

- Texnologik muammolar: CBDC uchun xavfsiz va kengaytiriladigan infratuzilmani ishlab chiqish kerak.

- Huquqiy masalalar: CBDCni tartibga solish uchun qonunchilikni ishlab chiqish kerak.

- Iqtisodiy masalalar: CBDC ning pul-kredit siyosati va moliya tizimiga ta'sirini baholash kerak.

Ushbu qiyinchiliklarga qaramay, CBDCs moliya kelajagini o'zgartirish uchun katta imkoniyatlarga ega. CBDC ni muvaffaqiyatli amalga oshira oladigan mamlakatlar bir qator iqtisodiy va moliyaviy foyda olishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shodiev, J., & Zarina, R. (2024). DIGITAL ECONOMY AS A FACTOR OF TRANSFORMATION OF ECONOMIC SYSTEMS. INTERNATIONAL JOURNAL OF RECENTLY SCIENTIFIC RESEARCHER'S THEORY, 2(1), 162-166.
2. Hamzaevich, S. J., Jubatirovna, X. S., Jumakulovich, E. N., Shodievich, S. H., & Rozikovna, R. M. (2024). ILMIY TADQIQOTLARDA OLINGAN MA'LUMOTLARNI PEARSON MEZONI BO 'YICHA TAHLIL QILISH. INTERNATIONAL JOURNAL OF RECENTLY SCIENTIFIC RESEARCHER'S THEORY, 2(1), 82-86.
3. Шодиевич, Ш. X., Эрматов, Н. Ж., Расулова, М. P., Шодиев, Ж. X., & Хожаназарова, С. Ж. (2023). MICROSOFT EXCEL ЭЛЕКТРОН ЖАДВАЛИДАН ФОЙДАЛАНИБ ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТ НАТИЖАЛАРИНИ СТАТИСТИК ҲИСОБЛАШ. INTERNATIONAL JOURNAL OF RECENTLY SCIENTIFIC RESEARCHER'S THEORY, 1(4), 67-75.
4. Шодиев, Ж. X., & Алиева, С. С. (2023). Источники финансирования инвестиционной деятельности со стороны государства. Ta'lim va rivojlanish tahlili onlayn ilmiy jurnali, 3(2), 294-297.
5. Shodiyev, J., & SEYRANOVNA, A. (2023). SOURCES OF FINANCING OF INVESTMENT ACTIVITIES FROM THE STATE. Analytical Journal of Education and Development.
6. Erkinovich, S. G. O. (2023). Banklarni raqamli transformatsiya qilish zarurati. Yangi O'zbekiston taraqqiyotida tadqiqotlarni o'rni va rivojlanish omillari, 1(1), 52-56.
7. Kuziyeva, N. R., & Oymatova, G. M. (2023, May). USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN TAX ADMINISTRATION OF WORLD COUNTRIES. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES WITH HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS (Vol. 1, No. 05.05, pp. 146-151).
8. Qilichov, S., & Bababekov, O. (2024). BANK TIZIMINI ISLOH QILISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA RAQAMLI EKOTIZIM. Modern Science and Research, 3(1), 1-4.